تحریری کورس مناظرہ

تشریحات النابغة في حل المسائل المختلفة

من ملفوظات

شیخ الاسلام سلطان المناظرین نابغۃ العصر شیخ القرآن والحدیث شہید ابن شہید

ابو العزیز غلام حضرت غلام الحنفی شہید عرف نابغہ تقبلہ اللہ

تحریر وترتیب

سید محمد ثواب

ابن سید آکا خیل بابا صاحب

دوسرا حصہ

ناشر

مدرسہ حدیقۃ الاحناف

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

مسئلة ايمان أبوي النبي صلی اللہ علیہ وسلم:

التحقيق في ايمان أبوي النبي صلی اللہ علیہ وسلم:

اعوذ بالله من الشيطن الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ﴾ الشعراء.

بله مسئله د ايمان أبوي النبي صلی اللہ علیہ وسلم چې زير بحث يې ګرځوو د نبي اكرم صلی اللہ علیہ وسلم والدين يا ددوي نسب نو دا والدين يې په ايمان باندې وه كه په كفر باندې وه كه په فترة باندې وه مسئله نزاعي ده خو اوس نه ده له اسلافو نه دې كې اختلاف شوې دې يو جانب لاړ قول ته چې: انهما ماتا على الكفر.

دويم قول دادی چې: انهما ماتا على الفترة، دوي په زمن د جاهليت كې مړه دي او د زمن د جاهليت باره كې علماء د عقائدو چې اشاعره ما تريديه دي دوه ډلې شوې دي.

كومه زمانه كې چې پيغمبر مبعوث نه وي زمانه د فترة د وحي وي د اشاعره وو رايه داده چې:

الهم مغفورون ما لم يصرح منهم بشرك. كوم سړي نه چې د شرك ثبوت نه وي او زمانه د فترة د وحي كې چې نبي علیہ السلام هلته مبعوث نه وي دې مړ شي په رايه د اشاعره وو باندې دا مغفور دي ځكه هغوي هغې نه دليل پيش كوي چې: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا﴾.

نو تعذيب يې غايه كړه تر بعثت د رسول كه بعثت د رسول نه وي نو تعذيب نشته نو چې تعذيب نشته مغفور شو.

د اشاعره وو دا استدلال دي چې زمانه د فترة مكه معظمه د غلته پيغمبر نه وه راليږل شوې په دې آيت كريمه كې چې سورة ياسين كې راځي: ﴿لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ﴾.

دلته ډير تاويلات دي خو معروف تاويل دادی چې ما دې نافيه شي ﴿لِتُنذِرَ قَوْمًا﴾

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

چې ته ویروي داسې قوم ﴿مَا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ﴾ چې پلارانو يې نه دي يرولې شوي يعنې دوي ته رسول نه ده راغلې .

او يا ما موصوله ده : ﴿لِتُنذِرَ قَوْمًا الذي أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ﴾ هغه چې د چا پلارانو ته انذار شوې دي بيا هغه بعيد پلاران مراد دي چې اصل ددوي کې ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام اسماعيل السلام هغه زمانه کې تير شوې وه کنه هغه به مراد شي .

اشاعره وايي چې د فترة زمانه کې څوک مړه شول تصريح د کفر ترې وه کافر که نه وه مغفورين ما تريديان وايي چې زمانې د فترة والا خلک که کفر ترې نه ثابت شول کافر که کفر ترې ثابت نه شو نو بيا غير مغفور غير معذب څه مغنى يعنې مونږ به سکوت کوو د هغوي په حق کې امر به يې مفوض الى الله کړو مونږ به فيصله د مغفوريت هم پرې نه کوو او فيصله د تعذيب به هم پرې نه کوو داد ما تريديه وو رايه ده .

نو يو قول ابوي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ کې د اسلافو نه راپاتې دادى چې :

انهما ماتا على الكفر .

دويم قول ترې نه دا مروي شو چې :

انهما على الفترة . زمانه د فترة کې مړه دي دا خو يقيني خبره ده چې بعثت د رسول عَلَيْهِ السَّلَام نه وه شوې دوي مړه دي چې مړه دي نو من اهل الفترة شو چې من اهل الفترة شو چې من اهل الفترة شو نو اوس اشاعري ځان نه جوړوي که ما تريدي جوړوي که اشاعري ځان نه جوړوي چا نه چې کفر ثابت وي عند الاشاعرة زمن د فترة معذب چا نه چې کفر ثابت نه وي مغفور .

والدينو د نبي عَلَيْهِ السَّلَام نه د کفر ثبوت وبنايه آميني بي بي نه وبنايه د عبد الله صاحب نه وبنايه بنودې شي د کفر ثبوت څوک ترې نه کوم حديث منکرين څوک چې د ماتا على الكفر قائل دي هغوي سره په دې څه حديث شته دي څه سندي تاريخي واقعه شته دي چې عبد الله صاحب چې يا يې د بوت په وړاندې حلاله کړې يا يې بوت ته سجده کړې وي يا يې بوت نه استمداد غوښتې وي يا هغه ځيزونه چې هغه زمن کې د مشرکينو مکه وو رواجات وه ده کړې دي يا د اميني بي بي نه ودې بنايي څوک په تاريخ کې چې نه شي بنودلې په نزد اشاعره

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

مغفور شو او په نزد ماتریدیه وو باندې هغوي وايي که ثبوت د شرک وي مشرک ثبوت د شرک خو ترې نه، نشته او چې ثبوت د شرک نه وي سکوت نه به یې معذب ګڼي او نه به یې مغفور ګڼي داد احنافو اصل دي.

د ماتریدیانو چې آیا یو اڅې په عقل مواخذه شته که نشته اشاعره وايي چې بعثت د رسول نه وي مواخذه نشته او احناف او ماتریدیان وايي که کوم ځای بعثت د رسول نه وي په عامو شرائعو کې مواخذه نشته دي تشریعي اسلامي فرعي جزي مونځ زکواة کې مواخذه نشته ولې په وجود باري تعالی کې که ده عقلاً نه وه ثابت کړي بیا مواخذه شته.

دا خو په اصولو کې هم راځي چې کوم ځای کې پیغمبر بعثت نه وي شوې او یا یو چا ته پیغام د توحید نه وي رسیدلې هغوي په عقل مواخذه کیږي عند الاحناف و ماتریدیه دا دویم قول شو.

دویم قول کې د ماتریدیانو تفصیل بیا څه دي ماتریدیان وايي چې څه فیصله د عذاب او د جهنم او د جنت پرې نه شي کولې ته په ساکت یې، نو دوي سره به څه کیږي په ورځ د قیامت نو اشاعره وايي چې شرک ترې ثابت نه دي من اهل الفترة دي نو مغفور دي جنت ته به ځي او ماتریدیان سکوت کوي نه فیصله د جنت نه د جهنم نو څه به کیږي له ده سره نو. ماتریدیان وايي چې دوي به په ورځ د قیامت ممتحن کړې شي باري تعالی به من اهل الفترة خلک چې بعثت د رسول ورته نه وي شوې محضرِ عام کې به او دروي هغوي نه به تپوس وکړي: ﴿أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ﴾ چې دوي څه وايي که وي ویل ﴿بَلَىٰ﴾ جنتیان که وي ویل چې لا جهنمیان ممتحن به شي.

نو چې چا باندې د قبر دا حالات تیر شي او دا ټول هر څه په سترګو مشاهده کړي او زمونږ دا چې قیامت موجود ده مسئله زمونږ د علم الیقین ده او هغوي دا په عین الیقین او د قیامت په ورځ را پورته شي درجه د حق الیقین کې ورته ثابته شي انکار به وکړي بیا هیڅ کله هم انکار نه کوي.

بیا زمونږ ګمان په والدینو د نبي اکرم صلی الله علیه وسلم به څه وي چې ورځ د قیامت به د هغوي نه تپوس وشي نو هغوي به څه فیصله کوي بیا زمونږ دا یقین دي چې هغوي به وايي: ﴿قَالُوا بَلَىٰ﴾ دا زه خپله خبره نه کوم یوسف بن اسماعیل نبهاني رحمه الله په حجة الله البالغة

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

على العالمین کې استدلال چې کوي دې ځای نه کوي چې ماتردیان یې ممتحن گڼي او زمونږ دا گمان نه چې یقین دي چې والدین د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ که ممتحن شي کامیابیږي به.

دریم قول: هغه دادی چې:

ماتا على الكفر ثم احياهما الله تعالى و آمن بالنبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

په کفر مړه شوې وه بیا خدای تعالی ژوندي کړل په نبي اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یې ایمان راوړو اسلافو کې دې دري واړو اقوالو ته علماء ذهاب کوي.

ځلورم قول دادی:

التوقف. بس دې نه سړي غلي پاتې شي هیڅ یې و نه چیړي.

خو که مخالفینو نه چیړلي نو مونږ به هم نه چیړلي مونږ دوي مجبور کړو دې خبرو ته یعني زما خپله رایه دې مسئله کې توقف ته رسیدلې ده چې باید سړي غلي پاتې شي نه هغه جانب کې څه ووایي او نه دې جانب کې څه ووایي ځکه چې مونږ نه خو رب کائنات ددې تپوس نه کوي چې تا والدینو د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ته کافر ویلي وه که نه دې وه ویلي او تا ولې کافر ورته نه دي ویلي.

نو اخراج المؤمن من الدين و ادخال غير المؤمن في الدين عظيم في الدين. نه به غیر مؤمن في الدين داخلوي او نه به مؤمن د دین نه خارجوي دواړه جانبه کبیره ده توقف ډیره ښکلي رایه ده که د چا عقیده ایمان ته ورځي بس مؤمنین دي که ایمان ته یې عقیده نه ورځي څه ډیر کتابونو عبارات خو د ایمان خوا ته ترجیح ورکوي.

خو زه وایمه د خلکو د پاره عوامو او طالبانو ته زما تلقین داده چې غلي پاتې شي له دې نه که عقیده مو ایمان ته جوړیږي رایې ولي خو زما خپله عقیده د ایمان ده زه وروسته عبارات ذکر کوم تاسو سوچ وکړي أمیني بي بي ته صحیح روایاتو نه ثابت دي چې دې د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ د خروج په وخت کې نور کتلې دي دا رؤیت د نور دا په سترگو ظاهري نه وو دا په کشف باندې وه کشف مشرک ته څنگه ثابت شو.

دا هره شپه مختلف خوبونه کتل او فرشتې په مختلف شکل دې ته راتلل مشرک ته څنگه دا حالات ثابت شول نو بي بي آمینه د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ د ولادت په وخت کې ارهاصات او عجائبات حالات کتل.

Scanned by CamScanner

دا ټول دلائل د دې دي چې دا بنفسه د اهل الفترة نه وه مونځ او په نورو احکامو مکلف نه ده خو نور د يو قوي ايمان خاونده وه دې خالق پيژندلو چې دا حالات دې ته ثابت شوي دا څلورم قول شو.

د دې امت محدثينو او فقهاو کې زيات علماو توقف ته تللي دي دا مسئله نه چيړي څومره تاريخونه چې وکتل شي مؤرخين دا مسئله نه را اخلي محدثين يې نه را اخلي دا زمونږ فقه حنفي کې سوا د حاشية رد المختار نه نور يو فقيه يې هم نه را اخلي سره دا مسئله چيړي هم نه پريږدي يې ولې توقف کوي په دې باب کې.

زه خپلو دلائلو ته راځمه او دري طريقې د استدلال به کومه د هغه چا استدلال به کومه چې **ماتا على الكفر** او د هغې نه چند جوابونه او هغه استدلال چې **ماتا على الفترة** او هغه استدلال چې **احياهما الله تعالى**.

يو قول پنځم هم شوې دي هغه دا چې ابوين د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ څه چې ټولو نيکونو تر آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ پورې نسب کې مشرک نه دي راغلي دا قول تفسير بحر محيط او تفسير کبير د رازي منسوب کړې دي الى الروافض وايي داد شيعه ګانو رايه ده.

خو تفسير روح المعاني په دې باندې دلائل ويلي دي او بيا يې ويلي چې د امام رازي دا خبره چې داد شيعه ګانو قول دي داد تتبع او تلاش نه دي کړې دا وايي قلة د تتبع د ده دې کوشش يې نه دي کړي داد شيعه ګانو قول نه دي.

زه وايمه چې چا ويلي د شيعه ګانو قول دي صحيح ده خو شيعه ګانو دې هم کړې وي د اهل سنتو نه دي هم څه علماو کړې وي خو دا خو د شيعه ګانو بنيادي مسلک نه دي کنه چې شيعه هغه څوک دي چې د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ والدينو ته مؤمن وايي دا خو اهلسنت هم ورته مؤمن وايي داد شيعه ګانو اصولي اجماعي عقائد خو نه دي.

اوس په يوه جزيه کې شيعه له يو چا سره شو مثال بطور په مانځه کې لاسونه زوړند نيول په سرة **تحت السرة فوق السرة** نه ايښودل داد شيعه ګانو مذهب يوه جزئي فروعي مسئله ده کنه داسې خو نه شوه چې چا زوړند لاس ونيولو نو شيعه دې اصولي عقائد خو نه جوړيږي امام مالک رَحِمَهُ اللَّهُ هم دا رايه لري.

Scanned by CamScanner

جمع بين صلاتين د وهابيانو د شوافعو او د امام احمد صاحب مذهب دي شيعه ګان هم د جمع بين صلاتين قائل دي او س ددې خو دا معنى نه شوه چې څوک جمع بين صلاتين كوي شيعه به وي .

نو دغه شانته ابن تيميه هم دا نسبت كړې دي بحر محيط تفسير هم كړې دي تفسير الرازي هم كړې دي چې قول د ايمان په تمام اباء او اجدادو د نبي عليه السلام دا روافضو ته منسوب دي محمود آلوسي رحمه الله پرې غصه شوې دي وايي دا دوي تلاش نه دې كړي دا غلطه خبره ده بلكې جمع غفير من اهل سنت په دې قائل دي چې ټول اباء اجداد يې مؤمنان دي دې كې څوک نه دي تير شوي چې مشرک وي دليل د حديث نه پيش كوي هغه دا چې :

لم ازل أنقل. نبي عليه السلام فرمايي چې هميش ومه زه چې را نقليدمه .

من أصلاب الطاهرين إلى أرحام الطاهرات .

زه له اصلابو شاګانو د طاهرينو نه را روان ومه او ارحامو د طاهراتو ته نقليدمه تر دې چې د خپل مور او پلار نه زه رابنكاره شومه .

دې ځاى نه استدلال كوي چې نبي عليه السلام خپل اجدادو ته طاهر ويلې دي او رب كريم فرمايي :

﴿ إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ ﴾ مشركين نجس دي .

دا نجس د طاهر متضاد دي هغه وايي زما نسبت ټول طاهر راغلې دي او كه څوک ورته مشرک وايي نجس به ثابت شي .

خو يو اعتراض پرې كيدې شي چې د ابراهيم عليه السلام پلار آزر وه په نص قرآني كافر وه نو په هغې محمود آلوسي زيات زور لګوي چې هغه يې تره وه پلار يې نه وه هر چې پلار دده وه هغه طارق نوميده هغه مشرک نه وه .

مخكې له شروع د اقوالو د محدثينو له استدلالاتو نه د امام ابو حنيفه رحمه الله يو قول فقه اكبر كې چې معروف دي چې :

والدي النبي صلى الله عليه وسلم ماتا على الكفر .

دې ځاى نه ثلاثه آئمه محدثين هيڅ نه هم دا سې قول منقول نه دي سوا ابي حنيفة

Scanned by CamScanner

رَحِمَهُ اللّٰهُ د ده نه منقول دي .

دده د خبرې نه جواب په طريقينو باندې کيږي يو جواب منعي دي هغه شاه انورشاه کشميري رَحِمَهُ اللّٰهُ په فيض الباري جلد ١ صفحه ٧٩ کې ذکر کړي :

ما نسب الى الامام الاعظم في الفقه الاكبر فالمحدثون على أنه ليس من تصنيفه .

امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللّٰهُ ته چې کوم نسبت فقه اکبر کې شوې دي محدثين دې باندې قول کوي چې فقه اکبر د امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللّٰهُ تصنيف نه دي .

دا منعي جواب دي چې هر کله د هغه تصنيف نه شو نو دا نسبت هغه ته صحيح نه شو

ماتا على الكفر دي راغلې وي دده قول نه دي .

بل من تصنيف تلميذه ابو مطيع البلخي . دا دده د شاګرد ابو مطيع بلخي تصنيف دي.

وقد تكلم فيه الذهبي انه جهمي . او دې شاګرد باره کې امام ذهبي قول کړې چې دا جهمي وه .

اقول ليس كما قال . زه وايمه چې د جهمي نسبت ورته بنه نه دي .

لكنه ليس بحجة في باب الحديث . باب د حديثو کې دليل نه وه .

وقد رأيت عدة نسخ الفقه الاكبر فرأيتها كلها متغائرة . ما د فقه اکبر ډيرې نسخې وليدلې ومې ليدلې چې ټولې متغائره وي الفاظ په کې جدا جدا وه .

دا هغه دويم جواب ته اشاره ده اول جواب دا چې فقه اکبر د امام صاحب تصنيف نه دي که څه قول پيدا شي دا الزامي حجت په احنافو نه دي .

دويم قول دا دی چې نسخې د فقه اکبر متغائرې دي ابو المنتهى کې چې دا عبارت راشي تاسو پر حاشيه وګوري حاشيه کې وايي چې ما يوه نسخه قديمه د فقه اکبر وليدله چې په هغې کې دا الفاظ وه :

ما ماتا على الكفر . ابوين د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ په کفر مړه نه دي .

شاه انورشاه صاحب دې ته اشاره کوي :

رأيتها كلها متغائرة . ما نسخې وليدلې ټولې متغائرې وي يو کې وايي :

Scanned by CamScanner

ماتا على الكفر . بل کې وايي :

ما ماتا على الكفر .

تائيد ددې نسخې دادی چې د فقه اکبر بنه شرحه ملا علي قاري ليکلي شرح فقه الاکبر په احنافو کې سر سخته قائل د تکفير د ابوي النبي عليه السلام هغه ملا علي قاري دي چې ده پرې رساله ليکلي ده :

معتقد أدلة أبي حنيفة في أبوي الرسول صلى الله عليه وسلم . دا يې نوم دي عقيده او دلائل د امام ابو حنيفه رحمه الله په تکفير د ابوي النبي صلى الله عليه وسلم کې .

نو چې هر کله د ملا علي قاري قوي رايه دا وه او په دې کې اولين استدلال يې د خپل امام نه کوه تاسو شرح فقه اکبر وګورئ په شرح فقه اکبر کې دا الفاظ نشته چې ماتا على الكفر نه په کې ماتا شته نه پکې ما ماتا شته که دده په نزد باندې دا نسخه واي چې کومه نسخه کې ماتا على الكفر دي په کار دا وه چې ده شرح کړې واي ځکه دې خو قائل ددې خبرې وه يوه نسخه داسې ده چې هغه کې بالکليه دغه عبارت نشته نه ماتا شته نه ما ماتا شته دا هغه نسخه ده کومه چې په شرح فقه اکبر کې پرته ده ځکه که دا شرحه اول نه آخره پورې وکتل شي مسئله د ماتا على الكفر په کې بيخي نشته دې نسخه کې بيخي دا جزيه نه وه هغه زمانه کې خو دومره چاپ خانې نه وې چې بله به دې را اخيستې وي خو په تتبع او تلاش به چيرته يوه قلمي نسخه پيدا شوه .

ملا علي قاري چې کومه نسخه پيدا کړې هغې کې نه ماتا او نه ما ماتا شته يوه نسخه چې اوس معروفه ده هغې کې ماتا على الكفر دي .

يوه نسخه بله ده کومه چې ابو المنتهى محشي پرې استدلال کوي هغې کې دي ما ماتا على الكفر نو يا خو د شاه انور شاه صاحب قول دي چې د آدابو مطيع تصنيف دي داد امامنا تصنيف نه دي قول يې څه الزام نه شو يا که د هغه تصنيف بالفرض شي هم نو بيا دې نسخو کې اختلاف دي .

Scanned by CamScanner

استدلال د هغه جماعت چې هغوي وايي ټول اباء اجداد طاهر دي :

اما رازي رَحِمَهُ اللهُ هم دې ته ذهاب کړي دي او د محمود آلوسي رَحِمَهُ اللهُ رايه هم دې طرف ته ميلان لري استدلال د سورة الشعراء ۲۱۷ آيت نه کوي :

﴿ الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ ﴾ الله هغه ذات دي چې ګوري تا کله چې ته پاڅي .

﴿ وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ ﴾ اى وحين تقلبك في الساجدين وګوري تا په تقلب ستا په ساجدينو کې .

زاد المسير في علم التفسير جلد ۵ صفحه ۱۲ :

اى وترى تقلبك في الساجدين . ددې ترجمه کوي درې اقوال رااخلي :

أحدها : وتقلبك في أصلاب الانبياء حتى اخرجك . کله چې تاسو په شاګانو د انبياء کې را روان وي هغه وخت پورې چې تاسو يې د خپل مور بې بې نه راويستې دغه وخت پورې الله العالمين فرمايي ته مونږ کتلې زمونږ په حفظ کې وي .

دا روايت د عکرمه دي عن ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ زاد المسير منسوب کړې عکرمه لره دي ما چې تفتيش او تلاش وکړو نو دا روايت د عطاء دي عن ابن عباس .

الثاني : وتقلبك في الركوع والسجود والقيام مع المصلين في الجماعة . دا جمعه کې چې ته اوړې را اوړي رکوع ته سجدې ته بنکته پورته کيږې دې وخت کې دې مونږ ګورو معنى يې دا شوه :

يراك وحدك ويراك في الجماعة وهذا قول الاكثرين منهم قتادة .

الثالث : وتصرفك في ذهابك ومجيئك في اصحابك المؤمنين .

تقلب يې په معنى د تصرف که دا د حسن بصري قول دي همدغه عبارت الدر المنثور في التفسير بالمأثور للسيوطي جلد ۱۱ صفحه ۳۱۷ کې ذکر کړي :

واخرج ابن ابي حاتم وابن مردويه وابونعيم في الدلائل عن ابن عباس في قوله ﴿ وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ ﴾ قال ما زال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يتقلب في أصلاب الأنبياء حتى ولدته امه كذا ذكره تفسير ابن ابي حاتم جلد ۹ صفحه ۲۸۲۸ .

Scanned by CamScanner

تفسير البغوي جلد ٦ صفحه ١٣٤ ، الكشف والبيان عن تفسير القرآن جلد ٧ صفحه ١٨٤.

التفسير الحديث جلد ٣ صفحه ٢٧٠ ، تفسير السلمي جلد ٢ صفحه ٨٣.

تفسير حقي جلد ٩ صفحه ٤٩٧ ، المجالسة وجواهر العلم جلد ٨ صفحه ١٨٥.

معجم ابن الاعرابي جلد ٤ صفحه ٢١٢ . تائيد ددې روايت کوي :

واخرج ابن مردويه عن ابن عباس قال سألت رسول الله صلى الله عليه وسلم فقلت بأبي انت و امي اين كنت و آدم في الجنة . تاسو چيرته وي چې آدم عليه السلام په جنت کې وه .

فتبسم حتى بدت نواجذه ثم قال إني كنت في صلبه وهبط الى الارض وأنا في صلبه وركبت السفينة في صلب أبي نوح وقذفت في النار في صلب ابي ابراهيم .

ولم يلتق ابواي قط على سفاح . زما نيکونو کې ځوک زنا والا نه دي راغلي .

لم يزل الله ينقلني . هميش وه خداى تعالى چې زه يې رانقلوم .

من الأصلاب الطيبة الى الارحام الطاهرة . د شاګانو پاکو نه ارحامو طاهرو ته .

مصفى مهذبا لا تتشعب شعبتان . هر ځاى کې داسې دوه ډلې نه دي جوړې شوې يو پلار دوه زامن نه دي جوړ شوي .

الا كنت في خيرهما . مګر زه په خير کې راغلي يمه يعنې غوره کې راغلي يمه .

استدلال دلته دي ځاې نه ده : الا كنت في خيرهما .

او مشرک کافر ته د خير نسبت نه شي کيدلې .

او بل دې ځاى نه استدلال کيږي :

ينقلني من الاصلاب الطيبة الى الارحام الطاهرة .

او طاهر مشرک نه شي کيدلې .

انما المشركون نجس . هغوي نجس دي هغوي ته د طاهر نسبت نه شي کيدې .

د اول قول قائلين چې دا اصلاب ټول پاک دي هغوي له دغه ايات نه استدلال دي.

Scanned by CamScanner

دا چې مُضرګا چا پرې اخذ کړې دي ، مفاتيح الغيب للرازي تفسير كبير دي جلد ۱۳ صفحه ۳۳ ، دا احتمالات خو په کې راغله دري او ده تقريباً پنځه جوړ کړې دي وايي :

لفظ الآية محتمل للكل . دټولو احتمال لري .

فليس حمل الآية على البعض اولى من حملها على الباقي . دا نه ده چې په بعضو حملول يې له بعضو نه اولى دي ټول احتمال لري .

فوجب أن نحملها على الكل وحينئذ يحصل المقصود .

نو مقصود يې څه شي دي ايمان اجداد النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

ومما يدل ايضاً على أن أحدا من اباء محمد عَلَيْهِ السَّلَام ما كان من المشركين .

نو دليل دد ې به شي چې اباء د نبي عَلَيْهِ السَّلَام يو هم مشرک نه وه دليل پرې :

قوله عَلَيْهِ السَّلَام: لم ازل أنقل من أصلاب الطاهرين الى الأرحام الطاهرات .

ګورئ دا حديث يې دليل کړو :

وقال تعالى : ﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ التوبة ۲۸ .

وذلك يوجب ان يقال . دا قول واجبوي چې ويلې شي :

ان احدا من أجداده ما كان من المشركين . يو دينکو نو نه يې هم مشرک نه دي تير شوې .

اذا ثبت هذا فنقول ثبت بما ذكرنا أن والد ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام ما كان مشركاً . هغه هم مشرک نه وه .

وثبت ان ازر كان مشركا .

که څوک وايي چې دا خو ثابته ده چې ازر مشرک وه .

فوجب القطع بان والد ابراهيم كان انسانا آخر غير آزر . هغه طارق وه پلار د ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام او آزر يې کاکا وه تره يې وه .

او که څوک اعتراض وکړي :

﴿ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ ﴾ دلته خو أب راغلې دي .

Scanned by CamScanner

نو جواب به دا وي د قرآن کریم اصلاح کې تره ته أب ویلې کیږي لکه اوله سیپاره کې راځي :

﴿ مَا تَعْبُدُونَ مِن بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ ﴾

یعقوب عَلَيْهِ السَّلَام ته دا وایي ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام خو یې نیکه وه ځکه پلار شو اسحاق عَلَيْهِ السَّلَام یې پلار وه نو پلار شو اسماعیل عَلَيْهِ السَّلَام یې تره وه .

﴿ إِلَٰهَ آبَائِكَ ﴾ أب ورته ویلې شو .

یا دویم دلیل پرې هغه حدیث دي نبي عَلَيْهِ السَّلَام وایي چیرته دي پلار زما .

علي بي ابي . پلار راته راولي خلکو ورته حضرت عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ راوستلو ورته یې کینولو هغه دې تره ته وویل شو په اصطلاح د حدیث کې .

دا اول قول شو ګورئ امام رازي رَحِمَهُ اللَّهُ دې طرف ته میلان لري .

یوسف بن اسماعیل نبهاني رَحِمَهُ اللَّهُ هغه وایي چې د اول قول قائل امام رازي دي نو امام رازي خو شیعه نه وه له اهل سنت نه وه .

چې اجداد د نبي عَلَيْهِ السَّلَام مؤمنین وه .

تفسیر روح المعاني جلد ۴ صفحه ۱۸۴ :

والذي عول علیه الجمع الغفیر من اهل السنة . هغه چې په هغې اعتماد یوې لوي ډلې د اهل سنت کړې دي هغه دا چې :

أن آزر لم یکن والد ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام . آزر والد د ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام نه وه .

وأدعوا أنه لیس في أباء النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ کافرا اصلاً .

دعوی یې داده چې اباء د نبي عَلَيْهِ السَّلَام کې بالکلیة کافر نه دي راغلي .

لقوله عَلَيْهِ السَّلَام: لم أزل أنقل من أصلاب الطاهرین الی ارحام الطاهرات والمشرکون نجس .

همغه دلیل پیش کوي .

وتخصیص الطهارة بالطهارة من السفاح لا دلیل له یعول علیه .

اوس جواب کوي بعضې خلک وایي چې ارحام طاهرات من الزنا وه .

Scanned by CamScanner

محمود آلوسي وايي چې تخصيص د طهارة په طهارة من الزنا سره څه دليل نشته چې اعتماد پرې وشي سره له دې چې :

والعبرة لعموم اللفظ لا لخصوص السبب .

ظاهر عام راغلې دي .

وقد ألفوا في هذا المطلب الرسائل واستدلوا له بما استدلوا .

والقول بأن ذلك قول الشيعة كما ادعاه الامام الرازي ناشئ من قلة التتبع .

چا چې دا قول کړې دي چې ايمان د اباو نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ قول د شيعه ګانو دي لکه چې امام الرازي هم دا ويلي دي دې وايي دا قول را پيدا شوې له لږ تتبع نه دا وايي ددې تالاش نه دې کړي دلائل يې نه دي کتلې که دلائلو ته وکتل شي نو دا د شيعه ګانو قول نه جمع غفيره د اهلسنت پرې قائله ده .

دا رنګې تفسير اللباب لابن عادل جلد ۱ صفحه ۲۰۹۴ هغې هم دغه عبارت دا مخکې چې کوم استدلال چې :

لم أزل أنقل من أصلاب الطاهرين الى أرحام الطاهرات والمشركون نجس .

دغه شان استدلال ده هم کړې دي .

دغه شان روح المعاني جلد ۱۰ صفحه ۱۳۵ د دغه آيت تفسير کې ليکي :

وتفسير الساجدين بالانبياء رواه جماعة منهم الطبراني والبزار وابو نعيم عن ابن عباس ايضاً الا انه رضي الله تعالى عنه فسر التقلب فيهم بالتنقل في اصلابهم حتى ولدته امه عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ .

محمود آلوسي وايي :

وجوز على حمل التقلب على التنقل في الأصلاب أن يراد بالساجدين المؤمنون .

جائز شوه دا خبره چې تقلب په معنى د تنقل في الأصلاب اخلي نو بيا مراد له ساجدينو نه يوازې انبياء مه اخله بلکې مؤمنين واخله استدلال به وشي په دې آيت سره .

على ايمان ابويه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كما ذهب اليه كثير من اجلة اهل السنة .

Scanned by CamScanner

ډیرو اجلهٔ د اهل سنت دې ته ذهاب کړې دي نو مراد له ساجدینو نه په مؤمنین شي مراد له تقلب نه په تصرف شي تصرف د روح ستا چې کوم دي دا را چلیدلې دي په مؤمنینو کې .

نو محمود آلوسي وايي :

وأنا أخشى الكفر على من يقول فيهما رضي الله تعالى عنهما . زه يره د كفر لرمه په هغه چا چې قول كوي په حق دد غه دواړو كې چې والدين د نبي عليه السلام دي .

على رغم أنف علي القاري م واضرابه .

د ملا علي قاري وايي دا پوزه دې په خاورو ككړه شي او هم مثل دده .

بضد ذلك . چې دده خلاف يې كړي .

الا اني لا اقول بحجية الآية على هذا المطلب . وايي زما عقيده داده چې اباء مؤمنين دي خو دې آيت نه استدلال په حجية قول نه كومه بلكې حجيت له هغه حديث نه كومه چې :

أنقل من أصلاب الطاهرين الى أرحام الطاهرات .

وايي دې آيت نه اخذ نه كومه وايي دا تقلب په معنى د تنقل سره معنى بعيد ده .

دارنګې ايمان د ابوي النبي صلى الله عليه وسلم سره له اجدادو نه او خيرية ددوي باندې چې څوک قائلين دي استدلال د روايهٔ د دلائل النبوة نه هم كولې شي .

دلائل النبوة للبيهقي جلد ۱ صفحه ۱۷۴:

أخبرنا ابو الحسن علي بن احمد بن محمد بن حفص المقرئ ببغداد قال حدثنا ابو عيسى بكار بن احمد بن بكار قال حدثنا أبو جعفر أحمد بن موسى بن سعيد املاء سنة ست وتسعين ومائتين قال حدثنا ابو جعفر محمد بن أبان القلانسي قال حدثنا ابو محمد عبدالله بن محمد بن ربيعة القدامي قال حدثنا مالك بن أنس عن الزهري عن انس بن مالك وعن ابي بكر بن الحارث بن هشام قالا بلغ لنبي صلى الله عليه وسلم ان رجالاً من كندة يزعمون أنه منهم .

رحمت عالم ته چا وويل چې د كنده د قبيلې څه خلک دي ګمان كوي چې نبي عليه السلام زمونږ د قبيلې نه دي .

فقال انما كان يقول ذاك العباس وابو سفيان بن حرب اذا قدما المدينة .

Scanned by CamScanner

نبي عليه السلام فخر په نسب سره بنه ونه کنه وايي دا خبري به عباس رضي الله عنه او ابو سفيان کولې کله چې مدينې منورې ته راغلل دې د پاره .

ليأمنا بذلك . چې په امن شي دوي .

دواړه چې راغلل دا به يې وويل چې نبي عليه السلام زمونږ د قبيلې نه دي البته اوس بنو کندة نه انکار نه کوي .

وانا لن ننتفي من ابائنا . مونږ د خپلو پلارانو نه نفي نه کوو .

نحن بنو النضر بن کنانة . هغه د خپلې قبيلې اصل ته ځي کنانه خو هغه نيکه کې شريک دي کنه دې نه وروسته .

وخطب رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال . خطبه يې ووېله او په خطبه کې وويل .

انا محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف ابن قصي بن کلاب بن مرة بن کعب بن لؤي بن غالب بن فهر ابن مالك بن النضر بن کنانة بن خزيمة بن مدرکة بن الياس بن مضر بن نزار .

دا خپل تاريخ يې ويلي .

وما افترق الناس فرقتين الا جعلني الله في خيرهما . دوه فرقې نه دي جوړې شوې مګر زه ګرځولې يمه خداى تعالى په غوره د هغوي کې نسبونه چې دوه شوي زه په غوره کې راغلي يمه .

نو که مشرک او نجس ورته څوک وايي العياذ بالله نو هغې باندې اطلاق د خيريت نه کيږي د خير له ټکي نه استدلال دي چې د مبارک خپل نسب ته خير ويلي .

دريم دليل د دغه قائلينو الجامع الصغير من حديث البشير النذير جلد ۱ صفحه ۲۳۰ ، دا رنګې التسير بشرح الجامع الصغير للمناوي جلد ۱ صفحه ۷۶۰ هغې کې د رحمت عالم الفاظ دا دي روايت د بيهقي دي په دلائل کې :

فأنا خيركم نسباً وخيركم أباً . زه غوره ستاسې نه يم په نسب کې او زه غوره ستاسې نه يم له جهته د پلار نه مخاطب دلته قريشيان دي يا صحابه کرام دي نو د هغوي پلارانو کې خو

Scanned by CamScanner

مؤمنان وه که دا مشرک واي نو څنګه يې د هغوي په مؤمن پلار غوره ګڼي زه په تاسو کې د پلار په لحاظ هم خير يمه او د نسب په لحاظ هم خير يمه.

علامه مناوي رَحِمَهُ اللهُ دلته شرحه کوي:

خيركم اباً وخيركم اماً.

دا په الفاظو د حديث کې نښته علامه مناوي شرح کوي چې د پلار په لحاظ خير دي نو د مور په لحاظ هم خير دي نسب دواړو ته شامل دي.

كنزالعمال في سنن الاقوال والافعال جلد ۱۱ صفحه ۴۰۱ کې دا مذکور دي.

الفتح الكبير في ضم الزيادة الى الجامع الصغير جلد ۱ صفحه ۲۵۷ کې هم دا مذکور دي

دا هغه اول مسلک شو اباء اجداد كل مؤمنين وه استدلال د ايات نه شو تام يا غير تام خو استدلال له دغه ځای نه کوي او يا د هغه حديث نه شو.

أنقل من أصلاب الطاهرين الى أرحام الطاهرات.

او مشركين نجس دي طاهر ورته نه شي ويلې د مفسرينو اقوال ما ذكر كړه.

المسلك الثاني: هغه دا دی:

ابوي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ماتا على الكفر ثم احياهما الله تعالى فأمنا به.

خدای تعالی بیا ژوندي کړه بيا يې ايمان قبول کړو.

تفسير حقي جلد ۵ صفحه ۱۸۲ مسلک ثاني:

بقي ههنا أن الجمع الغفير من العلماء ذهبوا الى أن النبي عَلَيْهِ السَّلَامُ مر على عقبة الحجون في حجة الوداع.

نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ تيريدلو په عقبة الحجون باندې په حجة الوداع کې، عقبة الحجون د ځای نوم دي ابوای ته نژدې دي.

فسأل الله أن يحيى أمه. سوال يې وکړو خدای تعالی ته چې مور ورته را ژوندي کړي.

فأحياها. ورته را ژوندي يې کړه.

فأمنت به. ايمان يې پرې راوړ.

Scanned by CamScanner

وردها الله تعالى اى روحها . قال في انسان العيون لا يقال على ثبوت هذا الخبر و صحته التي صرح بها غير واحد من الحفاظ ولم يلتفتوا الى من طعن فيه .

واي قول دې نه شي کولې په صحت ددې خبر کې طعني دي په کوم راوي نه لګول کيږي وروسته له ذکر د غير واحد من الحفاظ نه چې هغوي دا په خپلو کتبو کې را اخلي او التفات نه کوي الى من طعن فيه څوک هم جرحه نه کوي او دا روايت ذکر کوي يعنې محدثين چې تخريج ددې حديث کوي دې باندې دې اعتماد وشي .

که څوک دا اعتراض کوي چې له مرګ نه وروسته ايمان څنګه قبول شو هغه خو د بعد الغرغره هم قبول نه وي دا څنګه قبول شو .

نو جواب دا کوي :

لانا نقول هذا من جملة خصوصياته صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . داد نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ خصوصيات شول.

علامه قرطبي ذکر کوي :

قد احيى الله تعالى على يده جماعة من الموتى . دا يې معجزه وه .

فاذا ثبت ذلك فيما يمنع ايمان أبويه بعد إحيائهما .

څه مانع دي له دې نه چې خداى تعالى به ژوندي کړې وي ايمان به يې راوړې وي .

ويكون زيادة في كرامته وفضيلته ولو لم يكن احياء أبويه نافعا لإيمانهما وتصديقهما لما احييا . يقول الفقير .

اسماعيل حقي وايي :

قد أشبعنا الكلام في ايمان أبوي النبي عَلَيْهِ السَّلَامُ وكذا ايمان عمه أبي طالب .

دا اختلاف لري د اهلسنت نه قاضي ثناء الله پاني پتي او اسماعيل حقي قائل دي د ايمان د ابو طالب .

و جده عبد المطلب بعد الاحياء في سورة البقرة عند قوله تعالى : ﴿وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ﴾ .

وايي دا ما چيړلي .

Scanned by CamScanner

فأرجع اليه . هغې ته ذهاب وکړه .

وجاء ان عبد المطلب رفض في آخره عمره عبادة الاصنام ووحد الله وتؤثر عنه سنين جاء القرآن بأكثرها وجاءت السنة بها منها الوفاء بالنذر .

کوم کارونه چې په شريعت کې دي هغه به ده کول وفاء په نذر .

والمنع من نكاح المحارم وقطع يد السارق والنهي عن قتل الموءودة وتحريم الخمر والزنى وان لا يطوف بالبيت عريان كذا في كلام بسط ابن الجوزي .

وقال في ابكار الافكار في مشكل الأخبار أن عبد المطلب قد كان يتعبد في كثير من احواله بشريعة ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَامُ ويتمسك بسنن اسماعيل عَلَيْهِ السَّلَامُ ولم ينكر نبوة محمد عَلَيْهِ السَّلَامُ .

همدغه عباراتو طرف ته ميلان السيرة الحلبية في سيرة الامين المأمون جلد ۱ صفحه ۸۳ هم کوي هغه وايي :

وإذا ثبت ذلك فما يمنع إيمان أبويه بعد احيائهما . کوم مانع دي د ايمان د أبوي د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ نه وروسته د ژوندي والې د دواړو نه .

حاشية الشهاب الخفاجي على البيضاوي جلد ۴ صفحه ۱۴۱ دا چې توبه بعد الغرغرة قبليږي او کنه دې وايي :

فهو حق . دا ثابته ده د بعضې خواصو باره کې .

كما قبل ايمان ابوي النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بعد الغرغرة .

دارنګې التذكرة القرطبي جلد ۱ صفحه ۱۲ : اخرجه ابوبكر احمد بن علي الخطيب في كتاب السابق واللاحق داد کتاب نوم دي مخکني احاديث وروستني احاديث .

وابو حفص عمر بن شاهين في الناسخ والمنسوخ . ناسخ او منسوخ احاديث مخالفين چې ترې استدلالات کوي د روايت د مسلم نه يې کوي :

إن أبي وأباك في النار . هغه صحابي ته نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمايلي وه زما اب او ستا اب في النار دي .

Scanned by CamScanner

د سند په لحاظ قوي دي خو دعوی یې د کفر ده او في النار دلیل د کفر نه دي نبي عَلَيْهِ السَّلَام په دوه قبرونو روان وه وایي دا دواړه معذب دي راجح قول دا دی چې دا قبرونه د مسلمانانو وه یو چغل خوره او بل لا یستنزه من البول نو دا دی د ګناه په وجه معذب دي في النار و ګڼلې شول.

إن أبي وأباك في النار.

روایت د مسلم دلیل د کفر نه دي دلیل د تعذیب دي او د في النار دي په شفاعت د نبي عَلَيْهِ السَّلَام به له هغې نه خارج شي دا د مخالفینو قوي دلیل دي.

یا لا تسئل عن اصحاب الجحیم لا تَسئل لا تُسئل قرأتین دي که دا مجهول شي معروف قرائت دا دی د جمهورو:

لا تُسئل عن اصحاب الجحیم. دا تسلي د محبوب شوه چې کفارو به ایمان نه راوړو دې به ډیر غمجن وه.

﴿فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِن لَّمْ يُؤْمِنُوا بِهَٰذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا﴾ نو دې به ډیر خفه وه نو تسلي راغله.

لا تُسئل. ته نه پوښتلې کیږي.

عن اصحاب الجحیم. مشرکین چې ایمان نه راوړي جهنم ته ځي تا نه خو یې تپوس نه کیږي ولې پرې خفه یې دا د جمهورو قرائت دي.

دویم قرائت د نافعه دي.

لا تسئل عن اصحاب الجحیم. ته تپوس مه کوه د اصحاب الجحیم نه دغه قرائت نه دوي استدلال کوي سیوطي رَحِمَهُ اللهُ په ایمان د أبوي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې رساله لیکلې ده.

الحاوي للفتاوی کې په هغې کې نسبت د ضعف او د انقطاع کړې دې لره چې دا حدیث منقطع دي ضعیف دي د ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ شرحه یې دا را اخیستې چې نبي عَلَيْهِ السَّلَام فرمایي:

Scanned by CamScanner

قال ليت شعري ما فعل أبواي فنزلت. زما مور او پلار به په څه حال باندې وي وايي هغه
رخت کې ورته دا راغي.
لاتسئل عن اصحاب الجحيم. نو اصحاب الجحيم يې ابوي شول.
گورئ دا شان نزول په مقابل د هغه قوي يو خو دا قرائت د نافع دی په مقابله د جمهورو
کې دا قبول نه دي.
جمهور وايي:
لا تُسئل عن اصحاب الجحيم. تسلي ده نبي عَلَيْهِ السَّلَام ده لاتسئل نه دي.
لا تُسئل عن اصحاب الجحيم. مجهوله صيغه ده تسلي ده د اهل د جهنم د مشركينو تا
نه پوښتنه نه کيږي زړه پرې مه خفه کوه.
او لا تسئل. پوښتنه مه کوه سوال مه کوه د جحيم والا زمونږ نه يعنې اهل د جحيم مونږ
نه مغفرت مه غواړه، دې قرائت د نافع نه دوي استدلال کوي.
او دې کې يو ضعيف روايت د ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ پيش کوي چې ده شان نزول کې دا
ويلي وه نو دا روايت قوي نه دي ضعيف دي.
او دا قرائت په مقابله د قرائت د جمهورو کې کمزورې دي دغه دوه استدلالات د دوي
قوي دي يو هغه روايت د مسلم دي يو دا دي سره د دې به وروسته عبارت به زه ذکر کړم
مفسرين وايي چې: لا تُسئل کې لا تسئل وو وايه عن اصحاب الجحيم کې أبوي النبي
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دې روايت ضعيف باندې ثابت کړه دا ترې مراد کړه چې اصحاب الجحيم په
حالت د برزخ کې دليل د کفر نه دي اصحاب الجحيم خو اصحاب النار شول او په قبر کې خو
مؤمن ته هم عذاب ورکول کيږي دليل د کفر نه دي په دعوی يې دليل نشته دي.
دې حديث ته گوري دا حديث خطيب بغدادي په السابق واللاحق کې ابن شاهين في
الناسخ والمنسوخ کې را اخلي.
او س چې د دې په خلاف څو مره روايات دي هغه دې منسوخ کړه خطيب بغدادي وايي
هغه روايات سابق دي دا روايات لاحق دي.

Scanned by CamScanner

وروسته دا راغلي ابن شاهين وايي هغه حديث منسوخه دي دا حديث ناسخ دي هغه دادى:

باسناديهما عن عائشة رضي الله عنها قالت حج بنا رسول الله صلى الله عليه وسلم حجة الوداع.

حج يې وکړو نو حجة الوداع شوه خو نور روايات مخکې شول دا خو آخري حج دي آخري ايام دي.

فمر بي على عقبة الحجون. د ځاى نوم دي.

وهو باك حزين مغتم. ډير غمجن د ژړيدونکي او خفه وه دومره يې ژړل.

فبكيت لبكائه صلى الله عليه وسلم. دده له وجې ما هم وژړل.

ثم انه طفراي وثب. بيا يې توپ کړه پاخيده يو ناڅاپه.

فنزل فقال يا حميراء استمسكي. اوښ باندې زين يا کته واچوه.

فاستندت الى جنب البعير فمكث عني طويلاً ثم عاد الي وهو فرح متبسم.

بيا راغې او خندل يې خوشحاله وه.

فقلت له بابي انت وامي يا رسول الله صلى الله عليه وسلم نزلت من عندي وانت باك حزين مغتم فبكيت لبكائك يا رسول الله صلى الله عليه وسلم ثم انك عدت الي وانت فرح متبسم فعن ماذا يا رسول الله صلى الله عليه وسلم؟ فقال مررت بقبر امي آمنة. د مور بي بي په قبر تير شومه.

فسألت الله ربي ان يحييها. ما د رب كريم نه سوال وکړو چې دا راته ژوندي کړه.

فاحياها فآمنت بي. خداى تعالى را ژوندي کړه په ما يې ايمان راوړو.

او قال فامنت وردها الله عز وجل. واپس خداى تعالى رد کړه بيرته مو دفن کړه.

لفظ الخطيب دي.

وقد ذكر السهيلي في الروض الانف باسناد فيه مجهولون ان الله تعالى احيا له اباه وامه وامنا به.

ددې حديث سند کې مجهولين دي چې مور پلار دواړه يې ورته ژوندي کړه هغه

Scanned by CamScanner

مخکې حديث دي چې مور پې ور ته ژوندي کړه.

قال الشيخ المؤلف رَحِمَهُ اللّٰهُ ولا تعارض والحمد لله لان احياهما متأخر عن النهي بالاستغفار لهما.

که څوک وايي چې په احاديثو کې راغلي دي چې ما د مور بخښنه غوښتله خدای تعالی منع کړمه د مور د زيارت اجازت مې غوښته اجازت يې راکړ هغه حديث سره څه کوي.

نو دې وايي تعارض نشته دي دا بيا ژوندي کيدل متأخر دي د نهي بالاستغفار نه.

بدليل حديث عائشة رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا ان ذلك كان في حجة الوداع وكذلك جعله ابن شاهين ناسخاً لما ذكر من الاخبار.

دا يې ناسخ کړه هغې لره هغه منسوخ شو په دې.

داد علامه قرطبي د تذکرې عبارت وه اخر کې وايي:

ليس احياؤهما وايمانهما يمتنع عقلاً ولا شرعاً.

ددوي ژوندي کيدل او ايمان راوړل نه عقلاً ممنوع دي نه شرعاً ممنوع دي.

فقد ورد في الكتاب إحياء قتيل بني اسرائيل وإخباره بقاتله.

قرآن کريم کې قصه وارد ده.

كان عيسى عَلَيْهِ السَّلَامُ يحيى الموتى وكذلك نبينا عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ أحيا الله تعالى على يديه جماعة من الموتى واذا ثبت هذا فما يمنع من إيمانهما بعد إحيائهما زيادة في كرامته وفضيلته.

المسلك الثالث: دريم مسلک دادی: **ماتا على الفترة**.

د فقه اکبر نه دري جوابونه کولې شي:

(۱) تصنيف د امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللّٰهُ نه دي الزام نه شو.

(۲) دا چې نسخې متغائرې دي يو کې دا عبارت نشته بله کې **ماتا** دي او په دريمه کې **ما ماتا** دي.

(۳) او بل جواب دادی چې تقدير په کې راوباسه:

Scanned by CamScanner

ابوي النبي صلى الله عليه وسلم ماتا في زمن الكفر . في الكفر معنى في زمن الكفر .

نو دا به معني شي د عبارت د هغه چا سره چې ماتا في زمن الفترة .

دې کې د امام ابو حنيفه رحمه الله د ماتريدي رايه ښکاره کړه چې څوک د فترة په زمانه کې مړه وي شرک ترې ثابت وي مشرک يې ګڼم شرک ثابت نه وي توقف کومه نو د امامنا قول د توقف شو شرکيات يې څوک نه شي ښودلې او دې نوم ته يې هم سوچ نه کوي د کومو صحابه وو لحد کې چې نبي عليه السلام څملاستلي دي علماء متفق دي په دې چې دغه سړي خداى تعالى د قبر له عذاب نه ساتلي ځکه چې دې لحد سره د نبي عليه السلام وجود مبارک ولګيده .

دلته اور نه شي راتلې . شفاء کې قاضي عياض صاحب روايت ذکر کوي :

چې يو رومال وه دسمال هغه به نبي اکرم صلى الله عليه وسلم استعمالوه په هغه کور کې اور ولګيدلو ټول کور وسوزيدلو دغه رومال نه دي سوي ځکه چې دغه رومال د نبي عليه السلام وجود سره لګيدلي دي په دې اور تاثير نه کوي .

نو هغه رحم او خيټه چې د محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم په هغې کې ۹ يا ۱۰ مياشتې تيرې شوې دي هغه دې څنګه په اور معذب شي نبي اکرم صلى الله عليه وسلم په دې خفه کيږي .

استدلالات را روان دي د محدثينو چې تاسو نبي اکرم صلى الله عليه وسلم ته تکليف مه ورکوي د مفسر قول به راشي له دې نه واي غټ تکليف کوم يو دي چې څوک يې مور او پلار ته مشرک ووايي .

نو ديو چا قول ته صحيح تاويل په کار وي که داد امامنا قول شي هم بالفرض والتقدير چې ماتا على الکفر ماتا على زمن الکفر چې زمانه د فترة وه زمانه د جاهليت وه په هغه زمانه کې مړه دي او نور قول د اهل فترة باره کې د اشاعره وو ماتريديه وو مختلف دي معروف دي بس هغې ته اشاره وکړه هغه خو متن دي اشاره قدرې کوي .

دريم مسلک دا دی چې دا په زمانه د فترة کې مړه دي د اشاعره وو ماتريديه وو قول ذکر شو .

الخصال الموجبة لدخول النار جلد ۲ صفحه ۱۳۰ دې وايي :

Scanned by CamScanner

قلت فهذه مسألة دقيقة وقد خاض فيها الناس قديماً.

ايمان د أبوي النبي عَلَيْهِ السَّلَام دا يوه مسئله باريکه ده وايي د پخوا را هيسې په کې خلک خوض کوي.

اصل کې خوض په اوبو کې غوپه کيدلو ته وايي يعنې ژور په کې کوزيږي ډير ژور بحثونه په کې کوي.

و مما خلاف فيه ان ابوي المصطفى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لم يدركا الاسلام.

ابوي النبي عَلَيْهِ السَّلَام چې دي دوي د اسلام درک نه دي کړې څکه دوي مخکې وفات شوې.

فهما من اهل الفترة بيقين. يقينا د اهل فطرة نه شول.

واهل الفترة فيهما مذاهب كثيرة ذكرها الامام ابن القيم وغيره والصواب فيها الكف عن هذا الموضوع.

حقه داده چې سړي غلي شي دې موضوع نه.

سلباً او ايجاباً. خو دا صاحب د کتاب ماتريدي دي چې شرک ترې ثابت نه شو نو قول د توقف شو او که څوک وايي چې ته ولې د ايمان قول کوي نو مونږ خو هغه روايت ګورو چې وروسته ايمان ثابت دي خداى تعالى ژوندي کړې بيا يې ايمان راوړي.

فليس الحساب موكولاً الى اجتهادنا بل هو الله وحده دون سواه قال تعالى: ﴿لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾ ۲۳ سورة الانبياء.

تفسير حقي جلد ۱ صفه ۲۸۳ کې ذکر کوي:

واعلم أن السلف إختلفوا في أن أبوي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هل ماتا على الكفر اولا ذهب الى الثاني جماعة متمسكين على طهارة نسبه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من دنس الشرك وشين الكفر وعبادة قريش صنما. وان كانت مشهورة بين الناس لكن الصواب خلافه لقول ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام: ﴿وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَن نَّعْبُدَ الْأَصْنَامَ﴾

Scanned by CamScanner

عجيب استدلال دې هم کوي قريشو خاندان د عبد المطلب واي دوي شرک نه دي کړي ځکه ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام دعاء کړي وه وساتي ما او زما اولاد د بت د عبادت نه دده دعاء قبوله ده په حق د قريشيانو کې.

وقوله تعالى في حق ابراهيم: ﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ﴾ وذهب الى الاول.

چې په کفر مړه ذي.

جمع منهم صاحب التيسير حيث قال لما امر رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بتبشير المؤمنين وانذار الكافرين كان يذكر عقوبات الكفار فقام رجل يا رسول الله اين والدي فقال في النار فحزن الرجل فقال عَلَيْهِ السَّلَام: ان والديك ووالدي ووالدي ابراهيم في النار.

دې نه يې استدلال کړې دي.

فنزل قوله تعالى: ﴿وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ﴾ فلم يسألوه شيئا بعد ذلك وهو كقوله: ﴿لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِن تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ﴾. وذهب نفر من هذا الجمع بنجاتهما من النار.

څه علماو ددې جمعې نه په نجات د والدينو قائل دی.

څه علماو دې ته ذهاب کړې دی چې دا وه على الكفر بيا ژوندي شول ايمان يې راوړ چې نجات دا ورنه وروسته حاصل دي.

دې ته ذهاب کړې امام قرطبي:

حيث قال في التذكرة ان عائشة رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قالت حج بنا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حجة الوداع فمر على عقبة الحجون الخ

هغه حديث يې ذکر کړي مخکې چې تير شو.

دغه شان حاشية رد المختار على الدر المختار جلد ۳ صفحه ۱۸۴ دا په هغې کې مستقل باب لګوي: ابوي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د ايمان په موضوع:

مطلب في الكلام على ابوي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ واهل الفترة ولا يقال ان فيه اساءة ادب لاقتضائه كفر الأبوين الشريفين مع أن الله تعالى احياهما له وامنا به كما ورد في حديث ضعيف.

Scanned by CamScanner

حديث د سند په اعتبار سره ضعيف دي خو مخکې ما اشاره وکړه چې آئمه وو حفاظو پرې اعتماد کړي بدون جرح دي باندې اعتماد کولې شي.

لانا نقول ان الحديث اعم بدليل رواية الطبراني وأبي نعيم وابن عساكر خرجت من نكاح ولم أخرج من سفاح من لدن آدم الى ان ولدني أبي وأمي لم يصبني من سفاح الجاهلية شيء واحياء الأبوين بعد موتهما لا ينافي كون النكاح كان في زمن الكفر ولا ينافي ايضاً ما قاله الامام في الفقه الاكبر من ان والديه ماتا على الكفر.

دې نسخې ته يې ذهاب کړې.

ولا ما في صحيح مسلم استأذنت ربي ان استغفر لامي فلم يأذن لي وما فيه ايضاً.

دارنګې:

ان رجلاً قال يا رسول الله ﷺ اين ابي قال في النار.

وايي دا روايت د دې نورو استدلالاتو د ماتا على الكفر سره څه منافات نه لري ولې:

لامكان ان يكون الاحياء بعد ذلك لانه كان في حجة الوداع وكون الايمان عند المعاينة غير نافع.

که څوک وايي چې معائنه راشي زنکدن نه وروسته ايمان نه قبليږي غرغري نه وروسته.

فكيف بعد الموت فذاك في غير الخصوصية التي اكرم الله بها نبيه.

دا خصوصيات دي او مسئله په غير خصوصيت کې ده.

و اما الاستدلال على نجاتهما. چا چې ويلي چې على الفترة مړه دي په هغه وخت کې چې شرک چا نه ثابت نه وي هغه مغفور دي وايي هغه استدلال د اشاعره وو دي.

و اما الاستدلال على نجاتهما بانهما ماتا في زمن الفترة فهو مبني على اصول الاشاعرة ان من مات ولم تبلغه الدعوى يموت ناجياً.

اما الماتريدية فان مات قبل مضى مدة يمكنه فيها التأمل ولم يعتقد ايماناً ولا كفراً فلا

Scanned by CamScanner

عقاب عليه .

الفواكه الدواني على رسالة ابن ابي زيد القيرواني جلد ۱ صفحه ۲۷۲ دا ماتا على الفترة باندې بحث کوي :

وثالث الاقسام . دريم قسم دي وايي چې زمانې د فترة خلک دري قسمه دي :

(۱) قسم چې شرک ترې ثابت شو په اتفاق د اشاعره ماتريديه وو باندې معذب في النار دي مشرکينو غونديې دي .

(۲) قسم چې هغوي نه توحيد ثابت شو لکه ورقه ابن نوفل او زيد عمر بن نحيل او يا بعضې نورنو هغه مؤمنين دي .

(۳) قسم : لم يشرك ولم يوحد نه ترې شرک ثابت دي نه ترې توحيد ثابت دي .

ولا دخل في شريعة بل فنى عمره على حين غفلة وهؤلاء اهل الفترة حقيقة وحكمهم عدم استحقاق الثواب والعقاب وهم في المشيئة ولا يوصفون بايمان ولا كفر .

داد ما تريديانو اصل شو .

وما قيل أن أبا حنيفة صرح في الفقه الأكبر بان أبوي النبي ﷺ ماتا على الكفر هو مبني على القول بوجوب المعرفة بالعقل .

هغه دې پسې تللې دي چې پيغمبر نه ذي تللې هغه ځاى ته په عقل مواخذه کيږي.

نعم إن ورد نص صحيح أن الله أحياهما وآمنا به صلى وجب القول به .

الفقه على المذاهب الاربعة جلد ۴ صفحه ۱۲ :

ومما يوجب العجب العجاب قول بعضهم . هغه چې عجوبه لازموي قول د بعضو دي.

أن أبوي النبي ﷺ ماتا على الكفر و في الوقت نفسه يذكرون أن آمنة كانت تحوطها الملائكة الكرام .

وايي هم دغه صاحب چې دې ته ماتا على الكفر وايي هم دغه صاحب بيا ذکر کوي چې آمنه بي بي چې وه فرشتي به ورته گرد چاپيره تاويدي .

Scanned by CamScanner

وكان يرى نور النبوة في جبهة عبدالله الخ .د عبد الله په تندي کې به يې نور د نبوة کتلو .

ماذكروه فهل المشرك النجس تزفه الملائكة وتخالطه الارواح الطاهرة .

مشرک نجس وي داسې حالات پرې راځي چې هغه دې نور ګوري يا دې فرشتې ګوري يا دې هغه ورته نژدې کيږي .

ويرى من ارهاصات النبوة ما يفيد انه من أقرب المقربين الى ربه ؟ وأغرب من هذا قولهم ان الله تعالى قد احيا ابوي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فامنا به وماتا بعد ذلك .

اصل کې صاحب د فقه على مذاهب الاربعة د فترة قول ته ذهاب کوي خو هغلته ذهاب کوي او هغلته بيا ايمان ثابتوي چې هغوي د اهل فترة نه وه خو شرک ترې نه ثابت نه وه نو دې وايي چې دا اغرب قول دي .

ولعل قائل هذا نسي ان قدرة الله كانت صالحة ايضاً لأن يهديهما الى توحيد الاله في حال حياتهما .

واي ددې قول والا چې دې له ياد يې وتلي دا خبره چې خداى تعالى يې بيا ژوندي کوي ايمان پرې راوړي نو خداى تعالى په هغه وخت کې هم دوي ته هدايت کولې شو هملته يې ورته هدايت کړي چې دوي لا ژوندي وه واي هغې طرف ته ذهاب په کار دي .

كما هدى زيد بن عمرو بن نفيل وغيره بل يصونهما عن عبادة الأصنام اكراماً لنور النبوة الذي أشرق على جميع العالم فأخرجه من الظلمات الى النور وأيهما أقرب الى تعلق القدرة هدايتهما قبل الموة او إحياؤهما لمجرد الايمان واماتتهما فوراً على أن الايمان بعد الموة والمعاينة لا معنى له .

دې وايي دې باندې بيا نور اعتراضونه راځي دا ژوندي شول بيا ايمان راوړو غرغري نه بعد ايمان قبليږي او نه قبليږي .نور اعتراضونه پرې کيدې شي بيا د خداى تعالى قدرت هغې کې هم کيدې شي چې دوي ژوندي وه هدايت يې ورته کړې وي يعنې خپله قائل ددې دي چې دوي په ايمان مړه دي. دا هغه جوابونه کوي که څوک وايي چې دا خصوصيت د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ معجزه وه نو دې وايي :

Scanned by CamScanner

أن المسألة معجزة للنبي صَلَّىٰ ٱللَّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قلنا أن المعجزة عند الضرورة واي ضرورة في هذا.

يعني دا مخكې نه په ايمان مړه دي نو څه ضرورت دي چې بيا يې ژوندي كوي ايمان راوړي.

اذ يكفي أن يغفر الله لهما بدون خرق للنظم كل هذا كلام لا يصح ذكره في الكتب العلمية ولا المناقشة فيه بل الحق ان اجداد النبي صَلَّىٰ ٱللَّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كانوا موحدين جميعاً.

حقه داده چې دا ټول موحدين وه دا وروسته چون چرا په كې نه ده په كار چې دا بيا ژوندي شول سند ضعيف دي دې لحاظ سره دې دا خبره كوي بيا نور اعتراضونه دربانديې كيږي بعد الغرغره ايمان قبول دي كه نه دي.

وما نقل عن بعضهم انه تأثر بعادات قومه.

كه بعضونه دا منقول دي چې عادات د قوم هغه ده هم خپل كړې وه.

لم يكن مشركاً مطلقاً انظر ما روي عن جده عبد المطلب وهو يتضرع إلى الله ويستغيث به من أصحاب الفيل حيث يقول.

واي د عبد المطلب صاحب قول ته گوره چې دده له قول نه توحيد ثابتيږي كه شرك ترې ثابتيږي.

شعر د عبد المطلب صاحب دي.

لاهم ان المرء يمنع رحله فامنع رحالك　　　　وانصر على آل الصليب وعابديه اليوم آلك

د حرم شريف څينځير د دروازې يې نيولې وه او دا دعاء يې كوله او د مكې معظمې خلكو ته يې وويل تاسو وځئ لاړ شي اصحاب فيلو ته ورغي مخې ته او بنان يې د ابرهه لښكر نيولې وه نو دې ورغې دې خو ډير ښائسته انسان وه.

نو د طائف يو كس ابرهه سره ترجمان وه هغه ته يې ويلي چې دې ابرهه ته ما وروله هغه سره څه خبرې كوم چې وريې ويستلو نو دې دومره با رُعبه وه چې هغه ته خپل تخت د بادشاهي جوړوه ځان سره يې كينولو وايي دا څوك ده وايي داد مكې معظمې له اشرافو نه دي او داد مكې معظمې د قوم او ددې علاقې مشر دي د هغه دا خيال وه چې دا راغلې دي د مكې معظمې سوال كوي چې جنګ مه كوه ځه لاړ شه نو زه به يې ومنمه.

Scanned by CamScanner

زه به ورته ووايمه چې ستاسو يو قريشي راغلي دي زمونږ علاقه کې زمونږ د کعبې بې آدبي کړي بس ددې معافي وغواړي مونږ په دا کار نه کوو واپس به شو څوک تللي وه په يمن کې د ابرهه د کعبې مينځ کې قاذورات کړې وه نو په هغې دې غصه شوې وه نو ابرهه ورته وويل چې څنګه راغلي وايي دلته زما اوښان ستا کسانو نيولې دي هغه اوښان راکړه وايي ما خو وويل چې ته کعبه خلاصول غواړي ته د اوښانو له غمه راغلي يې.

عبد المطلب صاحب ورته وويل چې زه د اوښانو رب يمه يعنې څښتن يمه د کعبې خپل رب شته هغه به يې درنه وساتي ته راشه وربانديې نو دا څه عقيده ده عقيده د توحيد ده که نه ده بتان نه يادوي چې هلته بتان پراته دي کعبه به درنه خلاصه کړي الله يادوي.

شعر ته کورئ:

يا الله ان المرء يمنع رحله.

انسانانو کې هر ذات او هر سړي هغه خپل رحل کورني عيال بچ کوي.

فامنع رحالك. ته هم خپل اهل بچ کړه.

وانصر على آل الصليب وعابديه اليوم آلك. په آل د صليب چې عيسويان دي عابدينو د صليب باندې نن ورځ مدد وکړه آلك د اتباعو خپلو چې څوک ستا تابعدار وي چې مونږ يو او هغوي چې ستا تابعدار نه دي د هغوي مقابله کې زمونږ مدد وکړه.

دا شعر دده دليل د توحيد دی که د شرک.

نو صاحب د الفقه على المذاهب الاربعة ليکي:

فهل هذا كلام وثني يعبد الصنم أو كلام موحد مخلص لربه؟

چې دا د وثني بت پرست شعر دي او که دا د موحد مخلص دي بيا وروسته وايي چې اصلاً مسئله چې جوړه کړي د امام ابو حنيفه رَحِمَهُ اللهُ نه منقول دي ماتا على الكفر وايي دي لانجه جوړه کړې.

دا کوم خلک چې مخالفت کوي وايي دې ځای نه شروع ده او:

ان أبي واباك في النار. دې نه اختلاف شروع ده جواب کوي:

Scanned by CamScanner

اما قول ابي حنيفة رَحِمَهُ اللهُ فإن الذي حمله على ذلك هو تأييد مذهبه من اهل الفترة غير ناجين اذا أشركوا مع الله غيره فهم ملزمون بتوحيد الله بعقولهم.

داده ښه اصل ثابتول غوښتل بيا وايي :

فأما الأدلة على أن أهل الفترة ناجون قطعية في نظري وذلك لان الله تعالى قال : ﴿ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴾ .

دارنګې تفسير مظهري د هغه آيت نه جواب کوي :

لا تسئل عن اصحاب الجحيم فلا دليل فيه على ان المراد بأصحاب الجحيم أبواه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وعلى تقدير التسليم فتلك الآية لا تدل على كفرهما فأن المؤمن قد يكون من أصحاب الجحيم لإكتساب بعض المعاصي حتى تدركه المغفرة بشفاعة شافع او دون ذلك أو يبلغ أجله .

وقد صح عنه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انه قال بعثت من خير قرون بني ادم قرنا فقرنا حتى بعثت من القرن الذي كنت فيه رواه البخاري من حديث ابي هريرة .

وقال صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ما افترق الناس فرقتين الا جعلني الله في خيرهما فاخرجت من بين ابوي ولم يصبني شيء من عهد الجاهلية خرجت من نكاح لم اخرج من سفاح من لدن آدم حتى إنتهت إلى أبي وأمي فأنا خيركم نفساً وخيركم أباً .

همغه حديث نه يې استدلال وکړو دا روايت د حضرت انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دي په دلائل النبوة کې او دلائل النبوة د ابي نعيم کې داد ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ روايت ده.

وقد صنف الشيخ الاجل جلال الدين السيوطي رَحِمَهُ اللهُ في اثبات اسلام آباء النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رسائل واخذت من تلك الرسائل رسالة فذكرت فيها ما يثبت اسلامهم ويفيد اجوبة شافية لما يدل على خلافه .

الحاوي للفتاوى للسيوطي جلد ١ صفحه ٢٣١ :

Scanned by CamScanner

فصل قال السهيلي في الروض الالف بعد أن اورد حديث ان ابي وا باك في النار ما نصه ولنا ليس لنا ان نقول نحن هذا في أبويه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لقوله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لا تؤذوا الأحياء بسبب الأموات.

د مړو په وجه ژوندو ته تكليف مه وركوي نو د مړو پسې خبرې ژوندي خفه كوي ،

والله تعالى يقول : ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾.

دارنګې الحاوي للفتاوی للسيوطي جلد ۲ صفحه ۲۱۸ هغه دريم مسلک چې خدای تعالی ژوندي كړې بيا يې ايمان راوړي د هغې ذكر كوي .

المسلك الرابع : وهذا المسلك مال اليه طائفة كثيرة من حفاظ المحدثين وغيرهم.

دې ته دې خلكو ذهاب كړې دې چې دا بيا ژوندي شوې دي.

منهم ابن شاهين والحافظ ابو بكر الخطيب البغدادي.

والسيهلي والقرطبي والمحب الطبري والعلامة ناصر الدين بن المنير وغيرهم واستدلوا لذلك بما اخرجه ابن شاهين في الناسخ والمنسوخ والخطيب البغدادي في السابق واللاحق والدار قطني وابن عساكر كلاهما في غرائب مالك بسند ضعيف عن عائشة رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قالت حج بنا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حجة الوداع فمر بي على عقبة بالحجون وهو باك حزين مغتم فنزل فمكث عني طويلاً ثم عاد الي وهو فرح متبسم فقلت له فقال ذهبت لقبر أمي فسألت الله ان يحييها فاحياها فآمنت بي وردها الله.

دا حديث مخكې تير شوې وه.

دارنګې الحاوي للفتاوی جلد ۲ صفحه ۲۲۱ :

قال البيهقي في شعب الايمان اخبرنا ابو الحسين بن بشران انا ابو جعفر الرزاز حدثنا يحيى بن جعفر اخبرنا زيد بن الحباب اخبرنا يس بن معاذ حدثنا عبد الله بن قريد عن طلق بن علي قال سمعت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول لو أدركت والدي أو أحدهما وأنا في صلاة العشاء.

Scanned by CamScanner

کهٔ زما مور او پلار ژوندي وي او ما هغوي موندلي وي او یا یو ژوندي وي زهٔ د ماخوستن په مونځ وي مثلا او ما لوستلي وي په هغې کې بفاتحة الکتاب الحمد مې لوستلې وي ولاړ وي په مانځه .

تنادي یا محمد لاجبتها لبیك . چې ما ته یې آواز کولې .

یا محمد لاجبتها لبیك . ما به مانځه کې جواب ورکولې چې لبیك .

دا حدیث دلالت النص دې په تکریم د أبوي النبي ﷺ کې نص په دې خبره کې دي چې د مور او پلار تکریم په کار دي ولو کهٔ داخل د صلاة کې وي چغه وو هلې شي د هغوي اطاعت په کار وي خیر دي هغه مونځ به بیا وکړي .

روایت د مسلم د جریج هم پرې دال دي چې داخل د مانځه کې مور چغه وهلې وه او هغه سلام نهٔ وه گرځولی او هغې ورته بنیري کړې وي بنیرې قبولې شوې وي دلالت النص په دې کې دهٔ .

او اشارة النص اشاره ترې دا ثابتیږي چې نبي اکرم ﷺ د خپلو والدینو کهٔ حیات وي نو عزت به یې کولې هغه ﷺ د والدینو دومره تکریم کوي چې زهٔ به مونځ ورته پرېږدمه او لبیک به ورته وایمه او ته بې انصافه راپاڅیږې هغوي ته مشرک وایې .

تمت بالخیر

طالب دعاء : سید محمد ثواب

او

مولوي سید راز محمد هاشمي ثم الاندروړي

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

Scanned by CamScanner